

HB 8.S.32.1
12.2021

Plankrav – Eldre og personer med demens

Krav om helhetlig planlegging

Målet med plankravet er å oppnå en kunnskapsbasert tilnærming til behov og tiltak. I dette skjemaet skal kommunen vise at behovsanslaget er basert på kunnskap om målgruppen. Alle relevante faktorer skal være vurdert. Kommunen skal også vise hvordan de gjennom helhetlig planlegging skal møte målgruppens fremtidige behov for tjenester og bolig. Det er spesielt viktig å tenke langsiktig og i flere spor for å møte en fremtidig økning i antall eldre og personer med demens.

Mer utfyllende opplysninger finner dere under Veiledning til skjema plankrav side 6.

Kommune	
Dato	

1. Kunnskapsgrunnlaget

VEILEDNING

Kommunens kartlegging/kunnskapsgrunnlag skal gi et bilde av dagens situasjon, utviklingstrekk og fremtidige behov for hele målgruppen eldre og personer med demens.

Hvilket år er kunnskapsgrunnlaget fra?	
Informasjon om ev. plan(er)	

A. Demografi

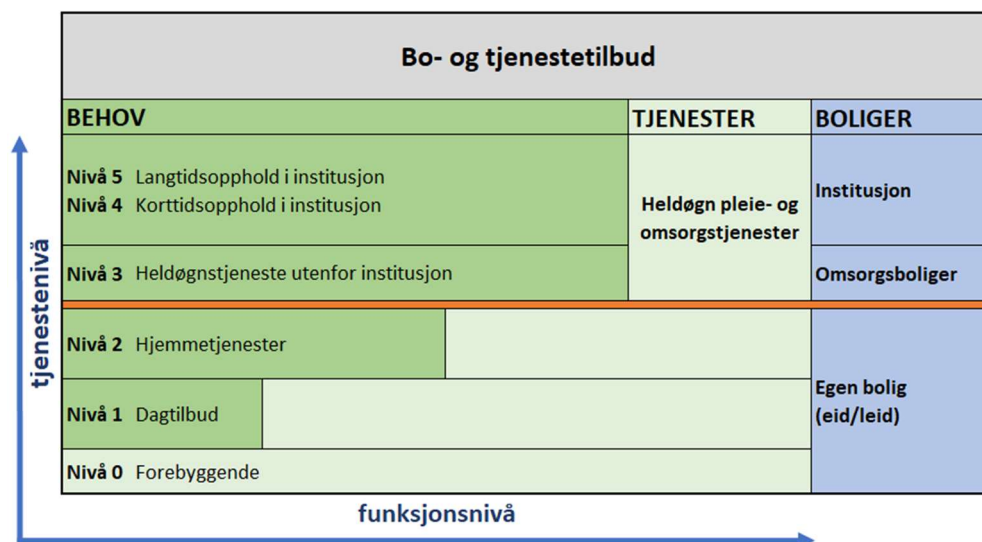
Aldersgrupper for eldre og personer med demens	Folketall per i dag	Framskrivning 10 år	Framskrivning 30 år
Over 90 år			
80-89 år			
67-79 år			
Aldersgrupper for personer med demens	Folketall per i dag	Framskrivning 10 år	Framskrivning 30 år
50-66 år			
Under 50 år			

B. Interne rammebetingelser

Opplysninger (Vi har satt inn eksempler på svar som kulepunkt)	Svar/kommentarer
Har kommunen boligpolitiske føringer for målgruppen? <ul style="list-style-type: none"> • Vi har en boligpolitiskplan som dekker målgruppen. • Vi har en overordnet boligpolitiskplan. 	
Har kommunen føringer for tjenestetilbudet for målgruppen? <ul style="list-style-type: none"> • Det er gitt føringer for tjenester i kommuneplanens samfunnsdel. • Vi har en helse- og omsorgsplan. 	

C. Dagens bo- og tjenestetilbud

Bo- og tjenestetrappen er en måte å få en systematisert oversikt over kommunens behov og tilbud. En mulig utgave av trappen er vist nedenfor.

Dagens bo- og tjenestetilbud.

Opplysninger (Vi har satt inn eksempler på svar som kulepunkt)	Svar/kommentarer
Antall personer som mottar heldøgns omsorgstilbud? <ol style="list-style-type: none"> 1. Langtidsopphold institusjon <ul style="list-style-type: none"> • 40 langtidsplasser sykehjem, nivå 5 2. Korttidsopphold institusjon <ul style="list-style-type: none"> • 10 korttidsplasser sykehjem/30 i helsehus korttidsopphold (KAD/ØHD), nivå 4 3. Omsorgsboliger <ul style="list-style-type: none"> • 80 personer i omsorgsboliger, nivå 3 	

Fortsettelse **kapittel C. Dagens bo- og tjenestetilbud.**

Opplysninger	Svar/kommentarer
Hvordan sikrer kommunen at tilbudet om rehabilitering/opptrening og avlastning ivaretas?	
Tall for heldøgns omsorgsplasser? 1. Dekningsgrad 2. Gjennomsnittlig botid Her kan man velge å skille mellom institusjon og omsorgsbolig	
Har kommunen dagaktivitetssenter for målgruppen? Nevn de ulike tilbudene.	

2. Behov for omsorgsplasser og tjenester

VEILEDNING

Kunnskapsgrunnlaget sier noe om hvor mange i denne målgruppen som totalt trenger bolig- og tjenestetilbud fremover.

Opplysninger	Svar/kommentarer
Hvor mange omsorgsboliger er det behov for de neste 10 årene?	
Hvor mange institusjonsplasser er det behov for de neste 10 årene?	
Hva er behovet for dagaktivitetstilbud de neste 10 årene?	

3. Arealbehov og lokalisering (tomtevalg)

VEILEDNING

Normalisering og integrering handler om hvordan alle, uavhengig av alder, sosiale eller fysiske forutsetninger kan fungere sammen i et trygt og godt bomiljø. Kommunen må vurdere fremtidig arealbehov og sette av tilstrekkelig egnede tomter til omsorgsbygg.

Opplysninger	Svar/kommentarer
(Vi har satt inn eksempler på svar som kulepunkt) Har kommunen satt av egnet areal til fremtidige omsorgsbygg og/eller til utvidelse av eksisterende bygg? <ul style="list-style-type: none"> • Det er satt av areal til sykehjem og omsorgsboliger i kommunes arealplan / det inngår i rullering av arealplanen. • Reguleringsplan for nytt sykehjem er vedtatt. • Interkommunalt samarbeide der plassene er lokalisert i nabokommunen. 	
Har kommunen tilstrekkelig med byggeklare tomter til omsorgsbygg? (ferdigregulerte tomter eid av kommunen)	
Hvordan gjennomføres brukermedvirkning i planleggingsprosessen? <ul style="list-style-type: none"> • Eldre-/seniorråd har gitt en skriftlig uttalelse. • Rådet for funksjonshemmede har uttalt seg til arealplanen • Andre relevante samarbeidspartnere og aktører i planprosessen er med. 	

4. Kommunens ressurser

VEILEDNING

Beskriv kommunens ståsted med tanke på muligheter og begrensninger.

Opplysninger	Svar/kommentarer
Økonomi	
Tjenester	

5. Samlet behovsvurdering for omsorgsplasser og tjenester

VEILEDNING

Beskriv hvordan kommunen planlegger å møte målgruppens bo- og tjenestebehov nå og de neste 10 årene.

Veiledning til skjema plankrav

Formålet med plankrav ved søknad om investeringsstilskudd til heldøgns omsorgsplasser

«Stimulere til bedre og mer helhetlige, langsiktige behovsvurderinger før kommunene investerer i nye eller rehabiliterer de mest kostnadskrevene tilbudene.

Det legges ikke opp til at plankravet medfører behov for rullering eller endring av allerede vedtatte overordnede planer. Innholdet i plankravet vil være:

- beskrivelse av dagens bo- og tjenestetilbud
- utarbeide et kunnskapsgrunnlag basert på tilgjengelig statistikk
- beskrivelse av hvordan brukermedvirkning er ivaretatt
- beskrivelse av hvordan investeringer og drift er ivaretatt i økonomiplan og/eller årsbudsjett
- behovsvurderinger – helhetlig vurdering av overnevnte punkter

Mindre tiltak som først og fremst skal bidra til bedre kvalitet på eksisterende omsorgsplasser er fritatt fra plankravet, som fellesareal som kun er til bruk for beboerne i omsorgsbygget, opparbeiding av uteareal, for eksempel etablering av sansehage og rene utbedringer som installering av velferdsteknologi, sprinkleranlegg, heis med mere.»

Sitat fra Helse- og omsorgsdepartementet

1. Kunnskapsgrunnlaget

TILBAKE

Et oppdatert kunnskapsgrunnlag som omfatter hele målgruppen må ligge til grunn for behovsvurderingene i søknaden. Grunnlaget skal være lagt fram og tatt stilling til av de folkevalgte i forbindelse med budsjettbehandlingen. Kunnskapsgrunnlaget bør si noe om status og utviklingstrekk når det gjelder

- demografi
- sykkelighet/aldring/helsetilstand
- frivillig og uformell omsorg
- eldre sine preferanser
- bemanningsbehov og tilgang på personell
- nasjonale føringer for eksempel økte oppgaver i kommunene som følge av samhandlingsreformen og lignende

Informasjon om eventuelle planer kan eksempel være at vurderingen er nedfelt i

- helse- og omsorgsplan
- boligpolitisk handlingsplan
- kommuneplanens samfunnsdel
- kommuneplanens arealdel

Politisk vedtatt år x, det er planlagt rullering neste år med mer.

Nasjonale føringer

I den nasjonale strategien for den sosiale boligpolitikken (2021-2024) «Alle trenger et trygt hjem», er det et prioritert mål med sosial bærekraft i boligpolitikken. Et av punktene er å bidra til flere egnede boliger for eldre.

Plankravet må ses i sammenheng med strategien «Leve hele Livet». Det vises også til Folkehelseloven §5 og folkehelseoversikten som skal foreligge i kommunene hvert fjerde år. I det videre arbeidet med folkehelseoversikten og planstrategien vil kommunens kartlegging og kunnskap fremover kunne bli brukt i forbindelse med investeringsstilskuddets målgrupper.

Det vises også til «Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019-2023».

1. A. Demografi

Befolkningsstatistikk for målgruppen finnes på ulike steder og er ofte et resultat av kommunens egne registreringer. Dette blir rapportert i ulike sammenhenger som I PLOS, KOSTRA m.m. Statistisk sentralbyrå (SSB) har tilgjengelige statistikk tall og ved framskriving blir runde tall som 2030 brukt. Ved utfylling av befolkning per i dag og framskriving i år 10 og 30 benytter da kommunen nærmeste tilgjengelige beregning fra SSB. Kommunen kan også benytte egne beregninger ved hjelp av ulike verktøy.

1. B. Interne rammebetingelser

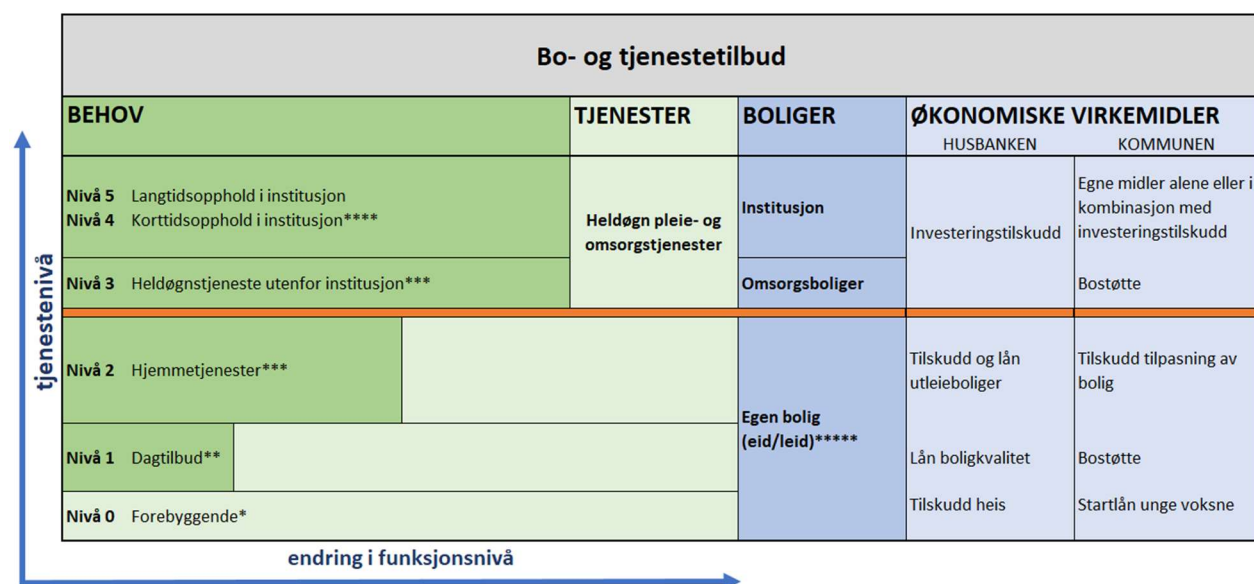
Lokale forhold som påvirker både kommunens planlegging og det enkelte prosjekt kan for eksempel være kommunenes geografi, beliggenhet, tjenestetilbud, det totale boligtilbudet i kommunen o.l. I tillegg kommer de politiske føringene.

1. C. Dagens bo- og tjenestetilbud

Beskriv med tall/analyser den helhetlige innsatsen på bo- og tjenesteområdet for målgruppen i kommunen.

Bo- og tjenestetrappen

Kunnskapsgrunnlaget sier noe om hvor mange i den aktuelle målgruppen som totalt trenger bolig- og tjenestetilbud. Det kan være nyttig for kommunen å se på hvordan de ulike lavere trinnene i bo- og tjenestetrappen samspiller med behovet for omsorgsplasser (de høyeste trinnene). Det er mye som tyder på at det lønner seg for kommunene å sette inn tiltak på de laveste trinnene for å minske trykket på de øverste trinnene. Omsorgsbygg er tradisjonelt dyre bygg å etablere og drifte.

*Folkehelse (helsefremmede tilbud i nærmiljøet), informasjon og veiledning, tilgang til transport/handels- og servicefunksjoner, universell utforming, møteplasser, brukermedvirkning, pårørendeinvolvering, frivillig innsats med mer.

**Tjenester i hjemmet, matombringing, praktisk bistand, hjelpemidler, trygghetsalarm, omsorgslønn for pårørende, tilrettelegging av bolig, støttekontakt, dag- og aktivitetstilbud, avlastning, fysioterapi, ergoterapi med mer.

***Hjemmesykepleie, praktisk bistand, miljøarbeid i hjemmet, psykiatrisk sykepleie, brukerstyrt personlig assistent med mer.

****Avlastning, rehabilitering, øyeblikkelig hjelp, døgnopphold, utredning, medisinsk behandling mv.

*****Opprinnelig hjem, tilpasset bolig, sentrumsnær livsløpsbolig, bolig med noen tjenester og egnet lokalisering med mer.

2. Behov for omsorgsplasser og tjenester

TILBAKE

I kunnskapsgrunnlaget skal det fremkomme hvor mange i den aktuelle målgruppen som vil ha behov for et bo- og tjenestetilbud. Dette behovet bør ses i sammenheng med behov på lavere trinn i bo- og tjenestetrappen og vurdere eventuelle tiltak før det er behov for heldøgns tjenester.

3. Arealbehov og lokalisering (tomtevalg)

TILBAKE

Kommunen viser hvordan de har vurdert fremtidig arealbehov (behov for egnede tomter) i forbindelse med omsorgsplasser og synliggjøre hvordan dette er innarbeidet i kommunens arealplaner. Det kan gjerne legges ved utdrag fra arealplan eller vises til hvor vi finner planen. Kommunens vurdering i forhold til omsorgsplasser bør inngå i kommunens steds- og sentrumsutvikling. Dette vil kunne bidra til økt kvalitet på heldøgnsstilbudet og en mer effektiv hjemmetjeneste med kortere kjøretid. Ved ombygging/rehabilitering av eksisterende bygg kan nye funksjoner bli etablert i bygget som direkte henvender seg til nærmiljøet. Det bør bli avsatt arealer til ulike bygg og funksjoner, dette bør sees i sammenheng med bo- og tjenestetrappen.

God forankring av ulike prosjekt forutsette at det er satt av tomter i en langsiktig arealplan. Det er viktig at planer som angår denne målgruppen er forelagt brukerne og deres representanter (pårørende, råd og interesseorganisasjoner).

Normalisering og integrering

Omsorgsbygget bør bli plassert i et attraktivt nærområde med god tilgang til ulike tilbud. Da vil beboerne møter andre og kan ta del i hverdagslivet utover det som foregår i selve botilbudet. Samlokalisering kan ha positive og negative effekter i forhold til normalisering og integrering. Vurder derfor om lokaliseringen får negative konsekvenser for eksisterende bebyggelse innenfor området og for eventuelle framtidige prosjekter.

Omsorgsboliger skal ikke ha institusjonslignende preg. Dette blir påvirket av plassering/tomtevalg, størrelsen på prosjektet (antall boenheter) og atkomstforhold med mer. For institusjoner er det et mål å gjøre grep for å lage en mest mulig åpen institusjon så lenge det passer målgruppen (invitere inn/ut, tilgjengelighet/nærhet). Riktig lokalisering gjør at omsorgsbygget har et potensiale for å bli utviklet til en vital møteplass på tvers av beboernes alder og livssituasjoner. Dette kan også styrke eksisterende nærmiljø/sentrumsområder.

Det er et mål å etablere sammensatte bomiljøer/neighborhood hvor ulike mennesker i ulike aldre kan bo sammen. Det finnes mange eksempler på ulike botilbud på blant annet Veiviseren.no.

4. Kommunens ressurser

TILBAKE

Beskriv kommunes muligheter og begrensninger med tanke på tilgjengelige ressurser (investering/tjenester). Kommunen gjør en vurdering av økonomiske midler og kapasitet på tjenestesiden for å kunne møte behovet for boliger/omsorgsplasser og tjenester.

Flere kommuner vil få utfordringer fremover ved at de får flere tjenestemottakere og samtidig færre hender som kan yte tjenester (hjemmebasert og i institusjon). Selv om kommunene har mange frivillige og pårørende som bidrar, er det viktig at kommunen er så realistisk som mulig når man vurderer kommunens muligheter i fremtiden. Svært mange kommuner legger opp til at man skal være hjemmeboende hele livet og da vil transportavstander være en faktor som kommunen må ta med vurderingen. Hvordan kommunen best skal bruke rommet i økonomi og sikre tjenester samt kvalitet på disse er en komplisert øvelse. Dette krever gode kunnskaper om egen situasjon.

5. Samlet behovsvurdering for omsorgsplasser og tjenester

TILBAKE

Kommunens behovsvurderinger bør både inkludere et forebyggende og langsiktig perspektiv. For å kunne gjøre en behovsvurdering må kommunen ha kunnskap om egen situasjon. Faktorer som får innvirkning på hva kommunen kan tilby er: Økonomi, tjenestepersonell, bosettingsmønster, tilstand boliger mv. Ut fra en helthetsvurdering prioriterer kommunen hva som skal etableres for å møte behovene til målgruppen.

Konkrete enkelttiltak må gjerne være nevnt i den samlede behovsvurderingen under dette punktet, men det er ikke et krav.

Et eksempel på svar/kommentar er:

- Kommunen har behov for 140 heldøgns omsorgsplasser de neste 10-15 årene. Kommunen skal legge ned 3 av sykehjemmene og samle tilbudet i et nytt og større bygg. Med dette sparer kommunen 30 mill. i driftskostnader hvert år. Ved ferdigstilling skal det bygges 30 omsorgsboliger og eget bygg for yngre personer med demens. Målet er å tilby bedre tjenester og at det skal bli enklere å få et godt fagmiljø samt bedre nytte av personell og vikartjenesten. Kommunen er i gang med prosjekt med utleieboliger i sentrum (tildelingsrett). Alle nye kommunale utleieboliger tilstrebes uu-standard så langt det lar seg gjøre. Kommunen vurderer innovative løsninger som sykehjem/studentboliger og andre kollektive løsninger for å kunne møte fremtidens utfordringer.

6. Redusert plankrav

Ved søknad om tilskudd til tiltak med redusert plankrav kreves det ikke levering av skjema for plankrav. Har kommunen levert plankravskjema for den aktuelle målgruppen i løpet av de siste 4 årene er redusert plankrav være ivarettatt.

I de tilfeller der kommunen ikke har levert plankravskjema for den aktuelle målgruppen i løpet av de siste 4 årene, vil saksbehandler i Husbanken følge opp det reduserte plankravet med spørsmål. Informasjon om hvilke tiltak og spørsmål dette gjelder er vist nedenfor.

Korttidsplasser for avlastning og rehabilitering

Kommunen fyller ut dialogverktøy for den aktuelle målgruppen. Det stilles spørsmål om dagens bo- og tjenestetilbud jf. skjema plankrav kapittel 1.C side 2 og 3 (unntak rad 3: Tall for heldøgns omsorgsplasser).

Dagaktivitetssenter

Kommunen fyller ut skjemaet sjekklister dagaktivitetssenter. Det stilles spørsmål om hva behovet for dagaktivitetstilbud vil være de neste 10 årene jf. skjema plankrav kapittel 2 (rad 3) side 3.